Број 140. У Новом Саду, у суботу 28. јуна 1908. Година XLIII

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за целу године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

У очи састанка српског народног црквеног сабора.

За кратко време, вероватно још у првој половини јула месеца по нашем календару, састаће се наш народно црквени сабор у ванредном заседању

Сабор се састаје, да претреса важне законодавне послове, да бира митрополита патријарха, митрополијски и школски савет, школског референта и сврши још неке послове.

У овом часу највећма занима наш народ избор митрополита патријарха и оно што стоји с тим у вези.

Наш народ је баш у новије време имао са митрополитима-патријарима големе невоље. Он није у њима имао заштитнике, није имао духовне оце, није имао пријатеље његова права и автономије Он је имао ужасне противнике. — Место одбране борбу. Место љубави натезања. Одунуд од куд је требало понајпре да га греје сунце, њега је тукао лед. И то какав лед! Цео народни напредак наш потучен је тим ледом.. Хоће ли бити могуће под данашњим приликама изабрати патријарха, који ће бити пријатељ народном напретку, развитку, народним правима, а не душманин. Зар је баш збиља немогуће наћи под митром пријатеља народа, пријатеља живе цркве, а не само хладна браниоца онога, што се давно преживело, што не може да опстане и што није ни у духу истинског Христовог начела?! Наш је народ био тако сретан, да је у току своје историје имао таквих људи Па зар је баш тако немогуће да их буде и данас?!

Ово је питање, које лебди данас народу нашем на уснама. Он зебе, јако зебе али га није оставила нада.

У вези са избором патријарха истиче се на првом месту питање о награди свештенства. Народ је осиромашио; не може да даје више велике жртве, а потребе су све веће. Једини је излаз, да се одлије где је препунано.

Тиче се културе народне... Према јадном стању народа нашег, наш митрополит патријарх је огромно награђен. Митрополит Србије и Црне Горе немају заједно ни двадесети део онога, што ужива наш патријарх Општа је жеља у народу, да се још пре избора патријарха смањи награда патријархова, а вишак да иде на наплату осталог свештенства и просветне цели. Одлакша ли се народу ма на којој страни, лакше ће моћи давати на другој страни за оно, што му је преко потребно за развитак.

Ено је и католички епископат своје вољно одлучио, да даје у свештеничку конгру-у многе стотине хиљада круна годишње Дошла је немаштина, дошла је невоља, дошло је друго време. О томе времену мора се и код нас водити рачуна. Не може се више као до сада Све што не води рачуна о своме времену, пропада и ту пропаст не задржа нико.

Поред свег тога, што ствар изгледа тако чиста и јасна, морамо признати да су прилике тешке Можда и много теже, но што многи мисле. Поред свег тога, ми се уздамо у већину нашег народно црквеног сабора. Уздамо се да ће имати и мудрости и родољубља, да и под најтежим приликама учини за народну ствар све, што може учинити. А хоћемо да верујемо, дужни смо да верујемо, да ће се и мањина сетити своје дужности и одговорности, ер је и она из народа.

Државна власт именовала је за краљевског комесара министра правде — Гинтера Кад је већ одговорна влада држала да треба именовати комесара, признајемо, да не можемо замерити личности. Та није ваљда именован баш министар правде, ако се хтела — неправда. Морамо признати, да много мирније гледамо у сабор од када сазнасмо, да је за краљевског комесара именована овако угледна и озбиљна личност.

У нас постоје страховања, баш што се тиче избора митрополита патријарха Говори се, да ми управ немамо право на избор митрополита патријарха, јер немамо статут о том избору. Либерална странка 1890. године није хтела да се упушта у избор патријарха, јер је износила да немамо статута о томе па нам није зајемчено право Видећемо, да ли је то било искрено или само подвала либерала да бар својим уздржавањем од гласања омогуће избор патријарху Бранковићу јер за њега су смели гласати. То ћемо видети сад по томе: Хоће ли се др. Полит упустити у избор патријарха или не

Ми са своје стране држимо, да је нами избор патријарха ујамчен. Ујамчен и државним законом и нашим автономним уредбама. (IX зак. чланком од 1868. год. и саборским устројством од 1875. године.) Статут није јачи од закона. И где се крши закон, још је лакше кршити и статут. Ако је кад год било наименовања, то је било незаконито А ако је кад год погажен закон, то је жалосно, али закон је и поред тога остао.

Истина је, да по нашим автономним уредбама краљ има право да потврди избор епископа и патријарха. А према томе има права и да не потврди.

Ми тумачимо ово право, као и свако друго право државног надзора. Тумачимо га уставно. Потврда и непотврда бива на предлог и одговорност — одговорне владе. Непотврда не може бити из неког ћефа. Не може бити ни с тога, што се овај или онај боље допада влади. Онај који има право избора, тај има права да одлучи, дали му се овај или онај — боље допада. Право врховног надзора има да призна вољу онога чије је право избора, вољу посланика. Па чак и онда, ако држи, да је други — бољи. Врховно право надзора може с правом да приговори, да не потврди ако н. пр. избор није текао у реду, по закону или би морао да буде ванредан, велики очигледан разлог који истиче из неспособности изабраног за патријарха, а никако што влада држи, да је други бољи. У осталом немојмо заборавити, да ми бирамо патријарха из редова епископа, а епископи су већ били једном потврђени, дакле им није приговорено. А митро олит патријарх код нас није друго но епископ, само први међу епископима, први међу равнима.

Из свију тих разлога, ми смо уверени, да ће сабор наш без страха и зебње да се упусти у избор патријарха, да ће бирати по души и савести, а по души и

ПОДЛИСТАК.

ЈЕДАН ЛИСТАК ИЗ МОЈЕ АРХИВЕ.

— Божићна посланица патријарха Георгија Бранковића г. 1903. —

(Свршетак).

Мимогред ћу само још да поменем, да није изостао ни омиљени цитат Руварчев о »укљештеној автономији«. И сам сам једном навео тај израз Милетићев, али у поздраву патријарха није му места из многих и многих узрока.

Па и онај позив, да се има обзира према Његовом Величанству, учиниће рђав утисак и горе и доле.

Најпосле не може се одобрити ни свршетак поздрава. Цео народ дели се на неке слојеве и у неко засебно коло позивају се увиђавнији и озбиљни слојеви, да реше нашу автономну размирицу. Ово би била као нека нова коалициона странка.

Ако је томе време и ако се мисли, да би се тиме помогли, добро, то можемо ми учинити, али српски патријарх не може ступити ни у какво коло, он треба да је ван странака и да стоји на челу целога народа. Сви смо ми подједнако његова деца, па и они, који су заблудили и баш ти заслужују нарочиту пажњу, не би ли се и опет повратили у своје стадо.

Овако сте Ви нама проповедали у Вашим досадашњим посланицама*) и ми смо Вас слушали, проповедајте и даље тако, па ће Вас послушати и они, који Вас се још за сада туђе, јер Вас не познају. Познаће Вас и поправиће се.

Према свему томе ја се и непозван усуђујем предложити Вам, да ову посланицу не обнародујете, него другу напишете.

Само велика бојазан због последица дала ми је ту смелост, да Вам овако пишем, а Ваша прекомерна доброта даје ми наду, да ћете ми опростити, ако сам што погрешио.**) Као онај неми син што је проговорио, кад је видио непријатељски мач над главом свога оца — тако сам и ја проговорио.

Целивајући Вам свету десницу итд. У Суботици 17 (30) децембра 1903.

*

Па, и после овога писма дра Нике, и после претходне објаве Руварчеве и »С. Сиону«, да ће штампати целу патријархову посланицу, после које објаве је то штампање могло бити спречено, — патријархова посланица, скраћена у цркви, штампана је ипак цела у 1. броју »Српског Сиона« г. 1904

Је ли то учињено са знањем и приволом патријарховом, или на песницу и по ћефу Д. Руварца, нисам распитивао. Хтео сам остати код само сугестованог уверења, да је то било мимо знања и воље патријархове. Јер, иначе би било и сувише...

Али, како да то буде мимо знања и воље патријархове, кад је Руварац своју намеру са штампањем целе посланице унапред објавио, те патријарха ставио у могућност, да ту намеру сазна? Тешко ми је било, па нисам хтео, нисам ни дозволио себи, да окривим патријарха. Ја сам га себи оправдао, или бар правдао тиме, да није прочитао Руварчеву објаву, да га нико није упозорио на њу, а Руварац да ју није патријарху и усмено саопштио. Правдао сам га и друкчије... Јесам ли имао право? То Господ зна, који зна све. А са патрајархом нисам хтео никада о томе говорити, јер је он сам избегавао тај говор. Да је осуђивао Руварчев поступак и да га је добро запамтио, о том сам се уверио тек пред Божић 1905. године, као што ћемо видети.

*

Како било да било, Руварцу је пошло за руком, да свој скандал са патријарховом Божићном посланицом потпуно комплетује.

Пре него што је то извео, одговорио сам дру Ники 9. (22.) јануара, на његово од 5. (18.) јануара 1904. Почетак писма гласило је овако:

*) Ово се Вас тиче!

**) Разуме се: у начину, тону и тд. — ал у ствари не.

савести и најбољем умењу вршити и друге послове.

Слободно можемо рећи, да радикална странка није до сад претресала: кога жели за патријарха. То питање нам се тек сад доближило и стоји пред нама. Странка радикална се до сад бринула само о начелним питањима, а не о личностима. Странка као такова неће ни улазити у то питање. То ће оставити својим посланицима.

Народ наш са зебњом, али и са надом гледа у овај сабор. Нека буде сретан и успешан рад онима, које је народ изабрао и предао у њихове руке судбину своје народно црквене школске автономије, која је тако тесно везана са животом народа и која му је тако мила и драга

Њихово огледало.

И опет „Један или два“! И опет се Светозар Прибићевић размахао и исплазио језичину у свој природној величини, не би ли утерао у лаж дра Радивојевића Вачића и „Заставу“, како су и радикали признавали „народно јединство“. Он цитира ово: „**Потписани** уч сници конференције . . . **изјављују**, да је постигнут споразум *између Хрвата и Срба на темељу равноправности обију народа*“, те: „ ...углављен је трајни савез **присутних ст анака** и организација, који ће **мисао народног јединства** и споразумног рада унапређивати **на свима линијама**“ па вели: *„Овим је доказано, да „Застава“ лаже, да су радикали потписали изјаве о јединственој политици, а не о народном јединству“*.

Да му није злонамерно, рекао би човек, да је брзоплето; да не пише шићарција, могао би човек помислити, е су то софистерије недоучена филозофа; а већ по тону „расправљања“ пристао би тај чланак сем садашњег „Србобрана“ још једино у — „Стармлади“!

Елем: кад се постигне споразум између Хрвата и Срба на темељу равноправности обију народа и углави трајни савез странака и организација, који ће унапређивати „мисао народног јединства“, то је по Св. Прибићевићу већ „народно јединство“ и *није* „јединствена политика“; а ко то тако вели и схваћа, тај *лаже!*

Лепо.

Према тој логици могу политичке странке и организације разноимених и разноправних народа по погодби и потреби одредити не само политичко, него и етничко јединство!

Њему је „**мисао** *народног јединства*“ исто, што и *„народно јединство“*, а ономе, који схваћа *„мисао* народног јединства“ за сада тек као „јединствену политику“, засновану „споразумно углављеним савезом на темељу равноправности обију народа“, која ће се испољавати јединственим културним и политичким радом у корист *народног јединства у будућности*, томе Светозар Прибићевић и паки б зочно довикује: „лажеш!“

Је ли то незнање или неваљалство; или обоје?!

Зна тај шићарција, да је „мисао народног јединства“ производ произвољне резолуције, а „народно јединство“ је последица природне еволуције!

Па кад тврди, да је „мисао народног јединства“ исто, што и „народно јединство“, а да је у истинској противности са „јединственом политиком“, онда он лаже и злонамерно изврће, или — не разуме зар мисао политике, коју води? . . .

Мисао народног јединства није ни великохрватска ни великосрпска идеја, него је на равноправности заснована идеја јединственог политичког и културног рада, из кога ће се у будућности неусиљено, природном еволуцијом, развити „народно јединство“, које ће понети име културно јачега.

Зато су ту „мисао“ прихватили били и радикали на речкој конференцији политичких странака и организација, зато су у своје доба и многи радикалски ауторитети одобрили омладинску „народну мисао“.

Али полазна тачка те мисли јесте равноправност обију народа!

А имамо ли тога ми Срби у краљевинама Хрватској и Славонији?

Немамо!

Скоро 2½ године протекоше од те конференције, коју Прибићевић цитира и која је на првом месту истакла „споразум на темељу равноправности обију народа“ — а српски народ је још увек тамо, где је био и пре коалиције, ако не још и даље, а онамо је у Далмацији давно проведена равноправност!

Из тога се јасно види, како хрватске коалиционе странке мисле о том „народном јединству.“

Другим речима: „народно јединство“ само је плашт великохрватске идеје, а српски народ трпе под њим дотле док (бесвесно или издајнички) тој идеји служи.

То се је назирало већ код саборске адресе, кад се хрв. коалиција не хтеде заложити за име српскога народа, макар, да је никла „на темељу равноправности обију народа“; а јасно се види по томе, што се српски захтеви не смеју ни поменути. И у свему томе слепо им служе и аминају самосталци, па је наравно, да под таквим условима и у такову друштву нису могли ни смели радикали остати.

Томе је природна последица, да је коалиција зинула на радикале, а поготову и највише оно троје „велеможне“ господе око „Србобрана“ не би ли хајком на радикале забунили српски свет, да не уочи мизерну улогу, коју играју за љубав господства и мека хлеба.

Да, да, велеможна господо, спровађању *мисли* народног јединства темељ је равноправност Срба са Хрватима, јер без ње не ће Срби увек само терати воду на воденицу Хрвата и онда не треба врачаре, да се погоди, е је то ваше „народно јединство“ исто толико, колико и велико хрватство!

Такво „народно јединство“ чиста је франковштина, само је лукавије, јер Франковци булазне у ветар, како нема Срба, а коалиција признаје Србе и пружа им у облику „народног јединства“ прилику, да се похрвате и као такви постану равноправни са Франком, Харамбашићем, Николићем-Подринским и т д.

Наравно, да се то похрваћивање неће десити на пречац, него ће успевати као нужна последица „народног јединства“ двају народа, који нису равноправни; али Свет. Прибићевић & С као веле:

„Подрж', Боже, овако. Нека је само нама штипендија и велеможности, а они после нас нека се боче како узнају!“

А да ту сву издајничку работу забашуре, осипају се на радикале у сваком броју што могу горе и клевећу их најинфамније „како су спрегли с Раухом,“ „како су се Мађарима продали“ и како су — незнам — „српски франковци“....

Нека их, нека!

Проћи ће и то, а та ће их иста коалиција као отрцану прирепину одбацити; а кад заведени српски народ прогледи, вала ће Прибићевић & С. обзирати се, који је најкраћи пут у — Америку! И онда ће се видети, је ли *„мисао* народног јединства“ исто што и „народно јединство“ и ко лаже!

Vederemo!

Тиртеј.

«У добу атентата на цркву, автономију и народ наш, није чудо ако сте у гневу своме на оне који те атентате чине, учинили и Ва атентат на — своје здравље, писањем писма од 5. (18) о. м. Но, одлакшав тиме својој души, помогли сте и телу, и ја се надам да ће Вас ово писмо моје затећи сасвим здрава. Дај Боже!

Хвала вам и на издатим писма о Божићној посланици. Примедбе су све оправдане, и сад ме тек интересује, да ли ће посланица изићи у «Сиону«? Ако Његова Светост изрично не забрани, по памети Д Руварца изаћи ће. Јер како је он уображен о генијалности свега свога, он ће тако «блажен« веровати, можда једини, да се посланица прескакала због «зиме«, а не због леда, којим она бије и разлађује.

Јесте, има Д Руварац и «добрих особина«. Н. пр. вредан је, у поседу је многих извора, неуморан је у цитирању. Но, овде ја његовим добрим особинама мећем punctum Чим он проговори, отпочиње приказ његових «рђавих особина«. Но како сте Ви по доброти срца свога, све рђаве особине његове свели само на «врло често пребацивање«, и то опет само због његове «жестине«, ја држим да сте му и овом приликом учинили само исту услугу.

Јер поред толиких других овде «пребацивања«, зар се неће и његово, и одсада, толерисати? А кад је његово само због «жестине«, зар да му се више замери него «пребацивањима« из промишљености, или бар — рачуна?

Слатко сам се насмејао ономе Брановачкову «трћ фрћ«,*) па и ја идем даље, а Д. Руварца пустићу одсада на миру, као знак времена и као тип својих кругова«.

Пустио сам га на миру ја, пустио га је др. Ника Максимовић. А што је најглавније, пустио га је на миру и патријарх. Није више писао Божићне посланице. Но остао је — уредник «Српског Сиона«.

Г. 1905. двадесетог новембра (3. децембра), позвао ме је благоупокојени патријарх к себи, и после других разговора, рече ми:

»Молим Вас, ви сте томе вешти, напишите Божићну посланицу. Знате, онај је којешта оно урадио преклане. Ви то умете, ви сте у томе вешти, напишите ју ви. Ваше су се посланице допадале и радо читале.«

Изненађен, али незбуњен, погледам патријарха у по ока, са погледом пуно реминисценција и још више саучешћа. И после мало тренутака одговорим:

»Хвала на часном позиву и поверењу. Драге воље, Ваша Светости, написаћу«.

Дакле, после две године проговорио је патријарх о Руварчевој божићној посланици.

И тиме је завршен историјат те посланице.

J.

*) У писму од 5. (18.) јануара, др. Ника говореће о Руварчеву писму о Текелијину фонду, као о „правом бенетању“, које не заслужује „осврта“, досадило о њему писати, па је завршио овако: „На то би већ рекао покојни Браниковачки: „Шта ту вздан трћ фрћ, манимо га се до врага, па хајдемо даље“! —

Како је Омчикус постао уредник „Српске Ријечи“?

Загреб, 27. јуна.

На мој допис: Како је Ш. Омчикус постао уредник „Српске Ријечи“ одговорио је „Србобран“. Но то није одговор него забашуривање, јер преко моје тврдње да се Владан састао и договарао са Валеријаном, обилази „Србобран“ као петао око жеравице. А то је управо основица у тој ствари, па зато пре него што му одговоримо на његову писанију, чекамо његов одговор на ово главно питање: Је ли истина да су се дана 4. (17.) јуна о. г. др. Владан Ђорђевић и Валеријан Прибићевић од 5 до 7 сати у соби код Торера у првом спрату разговарали и договарали. Друго: Зна ли „Србобран“ ко је Владан Ђорђевић и какву улогу игра он у Српству?

Српска стража.

Три савремена питања у народно-црквеној автономији.

II.

Извршење владиних наредаба.

Питање о извршењу владиних наредаба у црквеној автономији такођер је веома важна ствар и велико питање.

Наша автономна кодификација није му до сад обраћала пажње. Што није учињено, ваља учинити. Организациона законодавна радња нашега сабора, која предстоји и коју треба што пре да извршимо, мора захватити па и решити и то питање. На тај посао упућује нас горко искуство у ствари беочинске каје и Текелијина фонда, као и многи други насилни поступци државне власти, по нашој автономији извођени њезиним узурпационим наредбама, незаконитим одлукама и т. д

Незаконитост тих поступака је очигледна не само са општег начелног теоријског схватања црквене автономије и њезине правне сфере; не само са општег гледишта на правни круг државног врховног надзора, него и с обзиром на позитивне и др-

жавне и автономне законе, које смо навели и које ћемо навести.

И те незаконите и најнезаконитије наредбе државне власти спровађане су по нашој автономији, било милом било силом, осим личних узрока и зато, јер наше автономно устројство нема никаквих установа о извршењу владиних наредаба, а државна власт се није у нашој автономији (кажи у цркви,) никада обзирала на општа начела и начелне законске установе, које саме собом, иначе, искључују извршење и спровађање таквих наредаба. Дà једна те иста начела, која важе за све црквене автономије, државна власт је на особити безобзирни, на драконски начин примењавала и изводила само у нашој автономији (па и цркви), титрајући се са тим начелима до — смешнога. Јер празнину автономних закона државна је власт скоро увек пречила допуњавати интерпретацијом аналогије и логичних конзеквенција, које категорично истичу из узакоњених начела, него је ту празнину или непрециозност автономних закона увек злоупотребила узурпацијом своје превласти. Злоупотребила је на стицање све нових којекаквих тобожњих права у автономији тако и толико, да је било министара (н. пр. Влашић), који су градили целу теорију о „стеченим правима“ државе, специјално у нашој автономији. Без обзира, да у уставној и правној држави ни према једној црквеној автономији не може бити других права но оних који су, било у државним било у самим автономним законима, обележена. Без икаква обзира, без икаквих правних и уставних скрупула, да тако (узурпацијом) „стечена“ права потиру позитивне законе а автономију доводе до потпуног апсурда.

Према томе, стечено искуство из прошлих времена налаже нам, да одсада у својој кодификацији, при градњи автономних закона, будемо увек опрезни, исцрпни, прецизни, позитивни. Тако и у питању извршења владиних наредаба у народно-црквеној автономији.

Стојећи на темељу државнога устава, чији је саставни део и XX. зак. чланак од 1848.; стојећи на темељу равноправности и реципроцитета, освештаног и зајамченог у том државном закону, — и при решавању питања о извршењу владиних наредаба треба нам знати, како је то питање решено у законима других црквених автономија. Те, на основу парификације регулишимо то питање и у нашој автономији.

У ту сврху износимо овде неке §§ из автономног црквеног устројства угарских евангелика хелветске вероисповести, које је санкционисано 11. октобра 1882. год. Ево их:

§ 53. „Епархијска скупштина има надзор над автономним правима цркве, доноси расположења у погледу извршења владиних наредаба, у колико извршење истих спада јој у правни круг и у колико се слажу са автономним правима наше цркве, у противном случају подноси се влади образложена представка; државним властима даје нужна разјашњења, кад год нађе за нужно подноси представку државној влади и државном сабору; дописује се са братским епархијама; позива на опрезност и сарадњу осим братских епархија, универзални конвент и сам земаљски синод, нарочито у таким стварима, које се уједно тичу целе угарске реформатске цркве, као и права, која су ујамчена уговорима мира и земаљским законима, а хоће исти да се окрње.

§ 117. Духовни пастири у црквеним и верским стварима зависе само од својих црквених власти и у овом погледу дужни су њиховим диспозицијама и позивима, који су са црквеног гледишта законити, са готовошћу покоравати се, њихова решења и одлуке тачно извршавати; даље извршити оне наредбе државне владе, које се односе на провађање државних закона и које су њима путем њихових црквених власти достављене; она потраживања, која судови и политичке власти њима непосредно доставе у интересу правосуђа и администрације, такође су дужни извршити.

§ 138. Епископи врше наредбе више црквене власти, оне владине наредбе пак, које се тичу државноправног положаја цркве и које су у опреци са црквеним уставом и верским начелима цркве, или су тима противне, не могу ни извршити ни окружницом спровести, док нису у епархијској скупштини расправљене.

*

Тако је код протестаната. А како је код нас? Са свим наопако. Као да нисмо на једној земљи под једним сунцем; као да нисмо у једној држави по једним законом. Али имамо права на равноправност. Кад нам се не пружа, морамо ју тражити; кад нам се не даје, морамо ју освојити. А то можемо само законом у руци. У том знаку — победићемо; али се борити морамо и — умрети.

Држава и црква су две одељене, свака за себе самосталне и једна од друге независне заједнице, свака са својом засебном, властитом управом. Држава као организам има своје, а црква и црквена автономија као организам засебни имају опет своје самосвојне и самосталне, т. ј., једно од другог независне органе. Органи цркве и црквене автономије нису и не могу бити извршни органи државни. А јер држава нема права наређивања и располагања у цркви и црквеној автономији, то су органи ових тим мање дужни извршавати владине наредбе, које стоје у опреци и које се противе било верском учењу цркве, било њезиним устројственим законима, било законима и интересима црквене автономије. Извршавање таквих владиних наредаба од стране црквених или автономних органа била би анархија, деструкција, расуло. Свега тога је бивало у нашој цркви и црквеној автономији. Али је време, да престане бивати. Престаће онда, кад питање о извршењу владиних наредаба решимо у автономном законодавству своме. А како га решити треба, упућују нас горе приведена три параграфа протестантског устројства, и наше — стечено искуство.

На такво решење тога питања и у нашој автономији имамо права, које нам зајамчују већ цитирани државни и автономни закони. Имамо то право и на иснову 4. тачке XXVI. зак. чланка од 1790., у којем се наређује, да се автономне уредбе „neque per dicasterialia mandata nec per regias resolutiones possint alterari“. Т. ј.., да се автономне уредбе не могу изменити нити дикастеријалним наредбама (данас владиним), нити краљевским резолуцијама. А које наређење се има применити и на нашу автономију, с обзиром на 2. §. XX. зак. чланка од 1848. године, на који се морамо позивати увек, јер нам је тај закон данас најјача одбрана најјаче оружје у нашој борби и тежњи за ревиндикацијом узапћених права и цркве и народно-црквене автономије.

Но и док формално не регулишемо то питање у нашој уредби, са позивом на ове државне законе боримо се против свију наредаба и одлука државне власти, кад год нам се са њима покуша кројити капа и подсецати право које, што је постала мода, пред којом се, на жалост, са душевном насладом непобитно ниц падало и на местима, са којих је ваљало и са којих је дужност била против тих премашаја државне власти борити се најодлучније; не попустити и не поклекнути никада, а најмање дати се употребити извршиоцем незаконитости и насиља државне власти.

Ниједна краљевска одлука, која има бити уставно премапотписана, и ниједна владина наредба према нашој автономији, не може се признати законитом, те се не сме ни извршити, ако није издана без законите подлоге, која може бити само у нашим автономним законима.

По томе су све октројке у нашим уредбама, све одлуке и наредбе, као што је она у беочинској каји и Текелијином фонду, незаконите. Незаконите су не само са црквено-автономног правног, него и са државноправног гледишта, јер стоје у опреци и са автономним и са државним законом.

Политички преглед.

Угарски сабор. Горњи дом угарског сабора одржао је јуче у 10 сати пре подне седницу и без икакве промене примио је законске предлоге о уређењу поседа и куријалном суђењу. Усвојио је и законски предлог о екзекуцији но изменуо је §. 7 тако, да се мировина умировљених чиновника може запленити, само не мировина и милостиња удовица и сирочади. Са том изменом одмах је овај законски предлог враћен посланичкој кући. Посланичка кућа узела га је у претрес и при 7 §-у Ђорђе Нађ бранио је свој предлог (да и мировина чиновника буде слободна од заплене). Министар правде Гинтер доказивао је, да би то стојало у противности са социјалним интересима и да не би било ни човечно, да се плата малих чиновника може запленити, а мировине од 6—8000 круна да су слободне од заплене. Стеван Пилиши предлагао је, да се могу запленити само оне мировине, што су веће од 2000 круна. Но сабор је после говора референтова одбацио и тај предлог, а усвојио предлог министра Гинтера. — После овога је предлог о екзекуцији поново доспео пред горњу кућу, која га је без измене усвојила. Тако је најзад и овај важан законски предлог усвојен у угарском сабору.

Састанак Титонија са Еренталом. Службени талијански лист „Агенција Стефани“ јавља, да ће талијански министар спољашњих послова Титони овог лета пробавити неко време у Моравској на добру једног свог пријатеља. Приликом тог свог бављења у Аустрији састаће се са аустро-угарским министром спољашњих послова Еренталом. Састанак је чисто личног обележја, јер Титони не путује службено и јер су спорна питања расправљена већ у Дезију и на Семерингу.

Криза у Србији. Најновије вести из Београда јављају, да је Пера Велимировић поново позвао делегате млађих радикала на договор са делегатима старијих радикала Клуб млађих радикала пристао је, да се преговори поново отпочну. Изасланици млађих радикала тражиће, да се скупштински пословник за сада не мења. Нека га промене нова скупштина, за коју ће избори бити обављени под коалиционом владом. Што се тиче оверовљења оспореног крајинског и моравског мандата, млађи радикали одустају од свог захтева, да се крајински мандат уништи, а одустаће и од уништења моравског мандата, ако одустану народњаци (либерали), који су заинтересовани за тај мандат. (Чудновато је, да се млађи радикали толико старају за народњаке) Са великим интересовањем очекује се исход ових нових преговора.

Немири у Турској. Покрет Младо-Турака узима све јаче размере и у изгледу су врло опасни немири. Најновији гласови јављају, да је у Битољу, када је убијен Шемзи паша, рањен и државни надзорник школа и управник железница. Даље стижу гласови и о томе, да је топништво, изаслано против Ресне, делом прешло усташима, делом отказало послушност. У Битољу све су радње затворене, становништво је јако узрујано. Проглас Младо-Турака, у којем захтевају устав, узапћен је. Младо-Турци траже сада, да Порта ступи с њима у преговоре.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. јула отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 70 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем јуна истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец јули обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло

Где се штампа „Соко“.

У Карловцима излази „Соко“, лист за соколске ствари. Тај се лист штампа у Српској Манастир-

ској Штампарији. Ипак на њему, на пр. на броју од 14. (27) јуна, стоји: Штампарија С. М. П. То треба да каже: Штампарија Семеништа Манастирских Питомаца. Познато је, да је суд одбио молбу патроната семеништа манастирских питомаца да се Српска Манастирска Штампарија преведе на семениште. С каквим је правом дакле дошла она нова фирма? Па да се човек не насмеје дрскости Димитрија Руварца! На срећу сад је и таквим подвалама крај.

Богослови у корист школа.

Неколицина богослова са карловачке православне богословије приређују концерте по Банату у корист српске гимназије у Битољу и ниже гимназије у Кореници. Први концерат приредили су у Турском Бечеју. Заузимањем врањевачке читаонице одзив је био врло леп. Одande ће у Меленце, Велику Кикинду и даље по Банату. С обзиром на племениту сврху, ради које наши богослови приређују ове концерте, уверени смо да ће свугде наићи на леп дочек и одзив.

Чешки чиновници у новом министарству за јавне радове.

У новом министарству за јавне радове, што је ових дана отворено у Аустрији, има између 157 чиновника 31 чешки чиновник. Дакле петина. То је најбољи доказ, колико се у Аустрији води рачуна о Чесима.

Штрајк код угарско-хрватског бродарског друштва.

У телеграму од јуче смо јавили, да је управа угарско хрватског бродарског друштва због штрајка бродовског особља решила да потпуно обустави промет на својим лађама. Већ се тридесет лађа укотвило у ријечком пристаништу. До понедељника ће и остале лађе стићи. Поседници летњиковаца у Абацији и Ловрани су замолили управу јужне железничке пруге, да пусти више месних возова у промет. Торпедњаче из Пуља ће возити пошту.

Гозба разведених.

Једна американска богаташица приреди велику гозбу у почаст томе, што је већ десет година прохујало како се развела са мужем. Гости и гошће беху распуштеници и распуштенице или такви, који имају „озбиљне намере“ да се разведу. За време целе гозбе пало је пуно здравица и већина се тицало пунице, зла духа свих бракова.

† Н. А. Римскиј Корсаков.

8. јуна о. г. умро је данашњи најславнији и најдаровитији музичар руски, Николај Андрејевић Римскиј-Корсаков. То је био руски композитор, у најдубљем смислу те речи. Необично је волео народни мит, народне сказке и бајке и он их је заодјенуо у уметничку форму опере и симфоније Знаменита су му музичка дела ово: „Псковитјанка“, „Снјегурочка“, „Садко“, „Ноћ пред Рождеством“, „Царскаја Невјеста“, „Шехеразада“, „Антар“, Воскреснаја увертира“ и др. — Компоновао је необично много. Умро је у 64. години. Ко год га је познавао, јако га је волео. Цео руски народ искрено жали великога музичара свога.

Војничка верност.

Енглески генерал Хорсфорд био је велики противник женидби војника. Једаред га замоли један војник да му даде дозволу да се жени. — Дођи до године, — рече му генерал — па ако се не предомислиш, дозволићу ти да се жениш.

Баш после годину дана дође исти војник поново и замоли га да се сме женити.

— Дакле, ти баш хоћеш да се жениш?

— Хоћу, господине генерале.

— Но нека ти буде! Шта више, ево ти једна фунта стерлинга за свадбу, јер никада нисам могао ни помислити, да ће војник остати веран својој невести.

Војник весело спусти новац у џеп, па излазећи из собе, окрете се још једном и рече.

— Велика вам хвала, господине генерале, али ово ми је — друга невеста.

Сребрна глава.

Један бреславски банкар дуго је боловао од главобоље. Најзад му лекари отворе шав главне кости и бломбују сребрном те тако теме прошире, и онда се човек главобоље курталише. Кад је недавно умро, сетила се његова удовица сребрне главе његове, те је изјавила у општини да ће радо плаћати нарочиту таксу за чување гроба свога мужа, пошто се боји да когод, лаком на сребро, не би ноћу откопао гроб и главу украо зато што је — сребрна...

Исправка.

У 140. броју јутарње „Заставе“ покрале су се две погрешке, које кваре смисао. У чланчићу „Српски народно-црквени сабор сазван“ у реченици: „У том случају, ако крља жели вршити право својега највишег надзора“ место крља треба да стоји краљ. Натпис од чланка „Немачка и велике сисе“ треба да гласи „Немачка и велике силе“.

Одговорни уредник: Константин Брадварević

Трговина.

НОВИ САД, 27. јуна 1908. године.

Пшеница прве каквоће стара 23 к. — до — к. п.
Пшеница нова 21 к. 40 п до 21 к. 60 п.
Пшеница средња 21 к. — п. до 21 к. 20 пот.
Пшеница лакша 20 к. 60 п. до 20 к. 80 пот.
Наполица нова — к. — п. до — кр. — пот.
Печам нови 13 круна — пот. до 13 кр. 60 пот.
Зоб нова 15 кр. — пот. до 15 кр. 60 пот.
Кукуруз у зрну н. 14 кр. 40 п. до 14 кр. 60 п.
Кукуруз у клипу н. — кр. — п. до кр. — п.
Маст 132 кр. — п. до — кр — пот.
Сланина 132 кр. — пот. до — кр. — п.
Сланина пањена 132 кр. — п. до — кр. —
(све по 100 кила.)

Свињи угојени тешки 92 до 94 пот.
Свињи средњи . . 88 до 90 пот.
Свињи лаки . . . 84 до 86 пот
(килограм)

Теоци 72—80 по киле
Овци пар — — кр
Јагњци 20—36 пар

Стање воде под Новим Садом
27. јуна било је . . . . . 1·71
28. јуна било је 1 62

Sanatogen

врло потребно средство за снажење и освежавање оних који се осећају уморни и безољни, као и уопште за

● нервозне и слабе. ●

Више од 760 професора и лекара најбоље препоручено средство. Добити се може у апотекама и дрогеријама.

Књижице бесплатно и плаћеном поштарином разашиљу

Bauer & Comp.
797 1—8 Berlin S. W. 48.

KALOGÉN
BRÁZAY SÓSBORSZESZ
FOGKRÉM és SZÁJVIZ ★
66 76 40

Тајна успеха. Само ко прву потребу задовољава може на трајан успех рачунати. Чишћење модерног рубља бива све теже, јер с једне стране прашина и испаравање вароши, дим од фабрика и угљена чине нечистоћу све већом, док се увек потребно фино памучно платно услед хемијског белења и јаког трења, које је при прању са старим сапуном од лоја потребно, упропашћује. Тада се пронашао шихт сапун баш у право доба. Он без напора снаге раствара прљавштину и чисте рубље без да жице квари. Али он и постизава успех, који се код нас може безпримерним назвати. Радионице Шихтовог сапуна су сада највеће на целом европском континенту. 776 1—1

Недостиживо средство за негу лица и руку јесте

1525 57—100

једино прави са свим нешкодљиви Silva crem. Одстрањује сунђице мрље, сунчане пеге и све остале нечистоће. Најсигурније средство. Може и у јутро после прања рабити. 6 теглице 4 круне без даљег трошка ако се новац напред пошље. Где ее не би могло добити поштарином

лекарне Салватор А. Козјак Рума.

ЂУЛА БАУЕР
ВЕЛИКА ПИВАРСКА РАДЊА
Нови Сад, (Ujvidék)
највеће стоваришће пива:
ПИЛЗАНСКОГ) прастарог извора
БУДВАЈСКОГ) (Urquell)
Штајнбрушког првог мађарског деоничарског друштва.
Хагенмахеровог, будафокског и штајнбрушког деоничарских пивара а само у добу сезоне далеко чувено Салватор пиво
Дневно се пуни са модерним американским машинама за прање и пуњење флаша.
Поруке се брзо и јефтино обављају.
651 8—20

Издавачка књижарница А. Пајевића
(О. Ф. Ожановић)
у Новом Саду.

Нови сензационални роман
Марино Маринели
роб на галијама или крвава ноћ у Венецији. Историјски роман из страховитог времена млетачке насилне владавине од Б Г. Брила.
У роману ће бити 80 слика.
Излази сваки дан једна свеска а цена је свесци **само 5 филира.**
Претплата се шаље на месец (за 30 свезака) која износи са поштарином **К 2·—** 788 2—10

ЗА НАШУ
КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНУ
тражимо једног старијег тој струци вичног
ПОМОЋНИКА
189 1—2 **Клајн и Попер.**
НОВИ САД

Кафански намештај
и то: 2 билијара, мермерни столови и остали предмети од инвентара. Са овим инвентаром може се евентуално и **гостиона под закуп узети**, која је врло добра Даље један велики апарат са свом спремом за ацетилинско осветљење. продаје се одма по умереној цени.
Упитати у српској кафани
Недељковића
742 5—6 Бела Црква (Fehértemplom.)

NOXIN
НАЈБОЉИ КРЕМ ЗА ЦИПЕЛЕ

The „NOXIN“ Co.
Paris: 125 Rue Montmartre
Budapest, VI.
Brüder Hochsinger.
London: E. C. 57. Chisvell Street
Wien, XVIII/1. Willy Weingärtner Sempreser t.t Telefon 22149.
● Добија ее у свима бољим радњама. ●
341 45—50

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина у Дупљаји продаје стан и парохијски стан. Извикна цена је 800 круна. Ко жели дражбовати мора положити 10% од извикне цене.

Дражба ће се одржати на лицу места 6. (19.) јула у 3 сата по подне.

Ближа извешћа даје црквена управа.

У Дупљаји, 25. јуна 1908.

Светозар Хинда перовођа. **Милорад Игњатов** председник.
815 1 1

Дражбени оглас.

Према решењу управнога одбора Матице Српске од 14. (27.) јуна 1908. бр. 184. расписује се дражба на мањак за зидање штале на салашу задужбине Симе Ђорђевића у молском хатару (близу Тополе).

Прорачунска свота за зидање износи К. 9815.38.

Дражба ће се одржати на лицу места на салашу задужбине Симе Ђорђевића 17. (30). јула 1908. у 10 сахати пре подне.

Дражбени услови и план могу се до дана дражбе у књиговодству Матице Српске увидити, а о дану дражбе на лицу места.

У Новом Саду 4. јула 1908.

818 1—3 **УПРАВНИ ОДБОР Матице Српске.**

„ПРИЈАТЕЉ“

једино чисто српско православно друштво

исплатило је

46.000 К.

наследницима завештача својих.

ПОЗИВАМО

САМО Србе и Српкиње православне вере, који су здрави, пунолетни, или који нису преживели 52 гу годину живота свога, да се уписују у наше друштво.

ОДМАХ

издајемо друштвене обвезнице на 2000 К. чим који пријавник пошље у име уписнине и чланарине 8 К.

ПОЖУРИТЕ СЕ

са пошиљком уписнине, чланарине и своје тачне адресе.

НА ЗАХТЕВ

шаљемо тисканице и опширнији обавештај. Савесним скупљачима чланова, даћемо пристојну награду.

управа друштва „ПРИЈАТЕЉ“
„BARAT“ szerb egyesület SZEGED.

689 5—12

Заштитна марка „Ленгер“

Liniment. Capsici comp..

— | замена за | —

Anker-Pain-Expeller

је старо опробано кућевно средство, које се од многих година као поуздан лек против костобоље, реуме и наћеба употребљава.

Опомена. Због подражавања, која мање вреде, треба при куповању бити пажљив и узимати само оригиналне флаше у кутијама са заштитном марком „Ленгер“ и фирмом **Richter** — Са ценом од 80 потура, 1 кр. 40 пот. и 2 круне може се у свима апотекама добити. — Главно стовариште код: Јосифа пл. Терека, апотекара у Будимпешти. 1265 38—40

Dr. Richters Apotheke zum „Goldenen Löwen“ in Prag Elisabethstrasse № 5. neu.

Разашиље се дневно.

НАЈНОВИЈИ И НАЈИНТЕРЕСАНТНИЈИ РОМАН

„Цек Трбосек“

изашао је из штампе.

Цео роман има 206 **свезака** и 96 **слика**.

Ко жели да набави овај најновији роман нека пошаље књижари **Рајковића и Ћуковића**, Београд, Теразије **десет круна**, па ће добити цео роман о њиховом трошку. 682 8—75

30.000 К. гаранције за чистоту.

У кући и кухињи

чисти се све, што се уопће може прати и чистити само са

Шихтов „Јелен“ сапуном.

Он је исход брижљивог и савесног испитивања десетина година. Он има особиту снагу за прање, јемчи се, да је чист и без икаквих шкодљивих мешавина. Без бриге може се зато за свако чишћење употребити па и тамо где обичан сапун не помаже или где је особито настојање (брига) потребна. 776 1—4

НОВА МОДНА ТРГОВИНА ЗА ГОСПОЂЕ И ГОСПОДУ.

Част ми је поштов. грађанству из места и околине до знања ставити, да сам своју досадању фирму у Новом Саду Бранко Чавић асосијирао с г. Љубом Поповићем под фирмом

Чавић и Поповић.

Радњу смо знатно проширили (у локалу пређе Браће Поповића) и одговарајући данашњем духу са најбољом енглеском, француском, швајцарском и немачком робом снабдели од најјефтиније до најскупље цене.

Блузи, сукања, платнених и батистаних, штикованих хаљина, жипона, сунцо и кишобрана рукавица и чарапа, штикераја, чипака, најмодернијих и сваковрсних накита за женске тоалете.

Шпецијалитета најбољега кроја француских мидера. Скрећемо пажњу п. н. удавача на наш велики избор белог веша. У шифону, батисту и најфинијем ланеном платну. По жељи стојимо у свако доба с богатом колекцијом на услуги.

За господу препоручујемо велик избор најбоље каквоће сваковрсног веша, енглеских шешира, цилиндера, кишобрана, штапова, краватни, крагнова, манцета, цепница и све остале прибоpе мушке моде. Велик избор кофера. Поручбине са стране обављамо тачно и брзо. 645 7—50

Утврђене цене.

НАЈБОЉИ

ПАПИР ЗА ЦИГАРЕТЕ

на свету ипак су:

„Les Dernières Cartouches“

extra et vergé

„Mizpah“ vergé ●●●● „Ramses vergé“

„Le Zouave vergé“

светске прослављене фабрике папира за цигарете

Braunstein Frères Paris.

Сопствена фабрика папира GASSICOURT код Мантеса (Француска).

ОСНОВАНА 1878.

654 49—52

OSERS & RAUER шпецијална фабрика за израду мотора **Budapest VI. Podmaniczki utca 18. Wien, XX. Dredner str. 81.–83.**

БЕНЗИН

МОТОРИ

Мотори

КОЈИ УВЛАЧЕ ГАС

1619 38—52

БЕНЗИН ЛОКОМОВИЛИ

Данас најјефтинија радна снага! Трошкови рада по коњској снази 2—3 потуре. Више стотина разноврсних машина налазе се у промету. Врло повољни услови за плаћање! Првог реда сопствена фабрика! Са ценовницима и прорачуном стојимо бесплатно на услуги.

У последње време одправили смо овима стројеве машине: Јовану Илосу и друговима у Сас Весушу (8 коњских снага), Јовану Магочи и друговима Монор Тањи (6 коњских снага), Јовану Пап у Јарош Берењу (8 коњских снага), Павлу Ј. Нађу у Боглар (6 коњ. снага), Стеван Пали мл. у Орду код Боглара (4 коњ. снаге), Мирко Такач млинар у Пасто (75 коњ. снага, који увлаче гас. Вилмош Стенгер млинару у Вел. Тополовац (50 коњ. снага) који увлаче гас. Шалу Росману млинару у Моч коложварска жупанија (40 коњ. снага) који увлаче гас. Јосифу ерцегу млинару у Мађар Банхедеш (30 коњ. снага) који увлаче гас и још много великим властелинствима.

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА
ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крунем од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем 1032 42—52

од мене израђена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона

која су у горњем делу — као виолина са отвором у виду фигуре S провиђена и која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако уједном патентирано звоно од килограма изједначује са звуком других по старој системи **звона од 461 килогра**

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала, **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа**

Илустровани ценовници и прорачун трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљ. изложби у Будимпешти 1895. награђена са великом миленарском медаљом

ГЛАВНИ КЊИГОВОЂА

потребан је **„Перлеској среској штедионици“** плата је К. **2400.**

У дужност му спада све заводске послове самостално отправљати.

Захтева се знање дуплог књиговодства, као и знање српског, мађарског и немачког језика.

Они компетенти, који су дуже времена у новчаним заводима радили, са добрим препорукама имају првенство.

Рок за пријаву истиче 15 јули по н. к.

794 3—3 **УПРАВА.**

УЧЕНИЦЕ

примају се за наступајућу годину у једној овдашњој дистилираној кући, где ће имати читаву опскрбу, а у којој се говори **немачки и мађарски.**

Клавир стоји ученацама на расположењу.

Ближа извешћа код

госпође **Јозефине Лор**
Нови Сад
763 2—3 **Змијинска ул. бр. 27**

За летњу сезону

стигао ми је врло богат избор

у женској и мушкој конфекцији

као и највећи избор у женским костимима, шосовима, свиленим, вуненим и батистаним блузама, све по најмодернијем, најукуснијем и елегантнијем енглеском и француском крају.

Послуга је уз **НАЈУМЕРЕНИЈУ ЦЕНУ** код српске фирме

П. Н. Момировића
у Новом Саду,
1020 45—52 **Главна улица бр. 3.**

ВЕЛИКА
ПАРНА ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА

ЂОРЂА ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ

дунавска улица, у својој кући

снабдевена са 8 машина, које креће **гас мотор** а уређена **најновијим модерним и сецесије словима, украсима и шарама сваке врсте** израђује најсавршеније све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно и на највеће задовољство, а све по цени јефтиније него игде 71 22—52

Моли за многобројне наруџбине.

СА ЕЛЕКТРИЧНИМ ПОГОНОМ
УРЕЂЕНА ФАБРИКА

Г. СКРБИЋА

ЗАГРЕБ, Илица бр. 40.

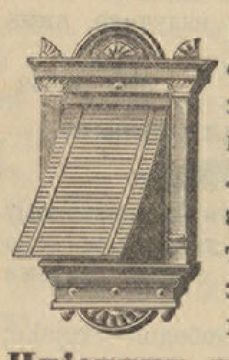

препоруча своје на гласу солидне и јефтине жалузије дрвене ткане и платнене ролете, жељезне и дрвене капке за прозоре и дућане, те моли што више пажње поклонити овој домаћој фабрици.

Цијеници и прорачуни бадава.

117 26—50

ЛИБМАН и ТОТОВИЋ

НОВИ САД

Житна пијаца бр. 1.
Ћурчијска ул. 37.

ТЕЛЕФОН
бр. 159

ФАРБАРА

ВЕЛИКО стовариште гипса, цемента фирнајза, лакова, туткала пемзле, паркетпасте и разног материала, по врло умереној цени.

БРЗА И СОЛИДНА ПОСЛУГА!

769 43—50

АБАЦИЈА-ВОЛОСКА, ПАНЗИОН ДЕНК.

Најфинији породични дом, непосредно на обали, без прашине, положај без сваке ларме; за опоравање здравих и немоћних! Најлепше морско купатило Церниковић, у најближој близини одабрана кујна. Панзион од 7·— круна на више. — Проспекти се разашиљу. 646 12—48

СРПСКИ ДОМ

Кафана и рестаурација

у Митровици

на најлепшем месту

издаје се под најам.

Заинтересовани нека се обрате на

ПРЕДСЕДНИШТВО
српске правосл. црквн. општине
761 3—3 у Митровици.

ПОРУЧИОЦИМА

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

у Ср. Карловцима.

Овим се п. н. поручиоцима Српске Манастирске Штампарије даје на знање, да је управу исте штампарије преузео у своје руке дефинитивно

САБОРСКИ ОДБОР.

С тога се сви поручиоци учтиво моле, да у будуће шаљу сва писма и наручбине на

УПРАВУ СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

а новчане пошиљке на благајну

Српских Народних фондова и Задужбина

у Ср. Карловцима.

810 1—1

ПОЗИВ

на

УПИС АКЦИЈА II. ЕМИСИЈЕ

СРПСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА

У ВЕЛИКОМ БЕЧКЕРЕКУ.

Ванредна главна скупштина деоничара Српске Штедионице деоничарског друштва у Вел. Бечкереку, одржана дана 21. јуна по н. кал. 1908 год. закључила је повисити деоничарску главницу од К. 120.000·— на К. 180 000·— издањем нових 500 деоница по К 120·— с тим, да првенствено право на упис нових деоница имају досадањи деоничари до износа својих деоница 1. емисије.

Упис на деонице нове емисије траје до **31. јула 1908. год.**, а код уписа има се одмах платити:

К. 20·— по свакој уписаној деоници;

остатак пак платиће се у слелећим оброцима:

К. 25·— до 31. августа о. г. по нов. кал.
К. 25·— до 30. септембра о. г. по нов. кал.
К. 25·— до 31. октобра о. г. по нов. кал.
К. 25·— до 30. новембра о. г. по нов. кал.

Укупно К. 120·—

Ко са уплатом заостане, има платити за време за које је заостао 6% камате. Ко ни за 30 дана после доспетка ма и једног оброка своје уплате не положи, губи право на упис нових акција, и све уплате, које је дотле положио, губи у корист штедионичног резервног фонда.

Уплате на ове деонице укаматиће се до 31. децембра 1908. г. по нов. кал. са 5% камате, која ће се камата исплатити деоничарима почетком јануара 1909. год. те ће према томе ове деонице партиципирати на дивиденду почевши од 1. јан. 1909. г.

У Вел. Бечкереку, 30. јуна 1908. год.

800 2—3 **УПРАВА.**

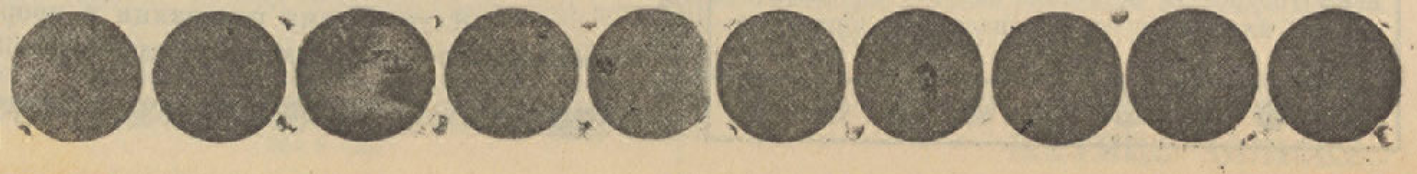

!!! КАШАЉ !!!

ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ. | ПРОМУКЛОСТ.

до сад сигурно опробано средство Франкле ове пилуле (погачице) лечнички препоручено. Врло пријатан укус. 1 велика кутија 2 кр. 40 пот. Две кутије шаљу се франко. Може се добити у апотеци

Frankl Antal

1532 25—40 Szeged, Felső város 30.

СТАРА И ДОБРО РЕНОМИРАВА
велика спецерајска и деликатесна радња

Микин и Стојковић

»код тигра« у Новом Саду 10 23—26

преко од владичанског двора главна улица број 2.

препоручују своје велико стовариште свежег **јужног воћа, шећера, кафе пиринце рума теја зејтина, свећа,** разног **сира,** изврсну **саламу, брашна, соли,** праве чисте **ГРОМ ЕСЕНЦИЈЕ, сапуна, ПЛАВА КАМЕНА** рафије и гуме за каламљење винограда, минералне воде и све овој струци припадајуће артиклове **на велико и мало.**

Послуга под личним надзором брза, солидна и тачна. Умерене цене.

Нова трговина мушке и женске помодне робе

Душана С. Монашевића

775 4—

код „Златне Кугле“ у Новом Саду у ћурчијској улици бр. 23.
преко пута Браће Миросављевића

препоручује свој велики избор шешира сламних и филцних мушких и дечјих, надаље најновијих мушких тоуристен кошуља дечјих рудер кошуљица, најновијих кравата, мавцетни, крагнова, чарапа, цепница, штапова, сунцобрана, накита за женске тоалете, венаца и шлајера за невесте, женског белог рубља, рукавица, ручних радова, парфимерије и мирисавих сапуна и т. д. и т. д.

Најјефтиније цене ☛ ☛ **путничких торби и кофера.**

СУДСКИ ДОЗВОЉЕНА

КОНАЧНА РАСПРОДАЈА!

Због напуштања радње продаје све

адђаре сву златну, сребрну и робу од кина-сребра и сатове са 30—40% испод цене

АРМАЊ ГЕЗА

драгуљар и сајџија, НОВИ САД, главни трг. 429 20—50

За

неопходно потребно **ДАМЕ** неопходно потребно
најбоље средство за лепоту

ФЕЛДЕШОВ Margit-CRÊME

Ненадмашено и чудесно дејствује!

уклања по употреби од неколико дана пеге, флеке, бубуљице, митесере и друге нечистоће коже. Глача боре и опчарује лице у белину, свеживу и младалаштво.

Цена једној малој тегли 1 круна великој 2 кр.

СПЕЦИЈАЛНИ ТОАЛЕТНИ АРТИКЛОВИ: Маргит-пудер К 1·20 Маргит-сапун 70. пот.. Маргит-паст за зубе К 1 Маргит-вода за лице К 1.

Поштом разашиље са поузећем или кад се новац унапред пошље произвођач:

CLEMENS v. FÖLDES апотекар у Араду.

Добија се у свима апотекама.

У Новом Саду, код Грозингера, Плавшића и Вујића.

Од подражавања треба се чувати!

195 4—5

НЕКОЛИКО РЕЧИ О ТАЈНИМ БОЛЕСТИМА.

Жалосно је — али права је истина, да у данашњем добу на чудо врло много има таки људи, којима је крв и телесни сокови покварени, и који су ради своје младићке лакомислености и хрђаве навике своју живчану систему и душевну снагу уништили. Сад је најпречe време, да ово грозно стање престане. Нико мора бити, који ће младиће о полном животу добровољно, искрено и темељно поучити. Неког мора бити, коме могу људи своје тајне болести слободно, без устезања и са поверењем поверити. Али није довољно, ове болести ма коме испричати, већ се мора таком савесном специалисти лечнику обратити, који о полном животу може савете дати, те на евентуално већ постојећим болестима помоћи, онда ће нестати тих тајних болести.

Таког узвишеног позива и за то је опште познати завод др. Палоца, бившег болничког лечника, специалисте Budapest VII. Rákóczi út 10.), где уз највећу тајну може свако (како мушки, тако и женске) добити разјашњење о спољном животу, где се крв и телесни сокови болесника очисте, живци ојачају, цела се система опрости од болести, и душевни болови нестану. Овај је завод услед досада чињеног и на толико хиљада болесника са успехом изведеног начина лечења у целој монархији једини. Без сметања дневног рада, са сигурним успехом, темељито и брзо лечи већ од толико година др. Палоци са његовим специалним начином лечења и у најзанемаренијим случајевима сифилитичне раке болести певи за мокрење, бенике, живаца и кичме, последице сифилиса, цурење семена, ослабљену људску снагу (импотенција), златну жилу, болести крви, болести кожне, те све болести женске. За женске посебна чекаоница и посебан улаз. Даљина није препрека лечењу. Ако ко ма из кога разлога особно не може доћи, драговољно му се даје на писмо опширан, дискретан одговор (к писму треба само биљег за одговор приклопити) Након доковчаног лечења писма се спале или на захтев враћају се. Завод се брине и о специалним лековима. У заводу говори се и кореспондира се српски. Прима се дневно од 9 сати до подне, до 6 сати по подне (недељом до 12 сати у водне.)

Наслов: Др. Палоц бивши болнички лечник, специалиста Budapest Rákóczi út 10. 273 16—

Од Ц. Кр. Земаљског Школског Одборадобрен

● ПАНЗИОНАТ ●

са школом заједно за ученице, за више свестрано образовање

Христине Јовановић у Бечу

Wien VIII. Pfeilgasse 5.

Проспекти и најлепше препоруке стоје на расположењу. Леп положај. Собе са свима удобностима. Савесно васпитање и настава уз гимнастику. Конверзација: немачка, енглеска и француска Предају најбоље наставничке снаге.

☛ **ПРИЈАВУ И УПИС** ☚

ваља извршити што раније код управе овог пансионата, иначе се доцније пријаве после заузетих места неће уважити. 740 6—18

Најопсежније јемство!
Повољни услови за плаћање!

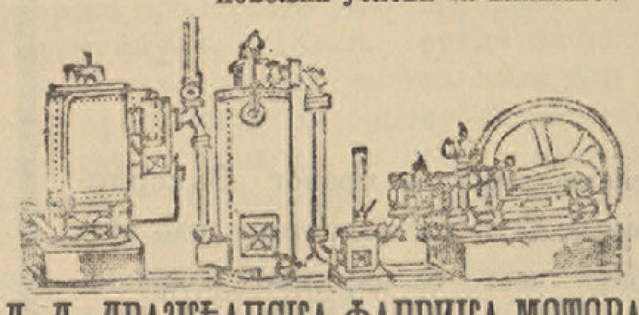

Д. Д. ДРАЖЂАНСКА ФАБРИКА МОТОРА

(A. G. Dresdner Motorenfabrick)

једна од најстаријих и највећих

ФАБРИКА МОТОРА

лиферује најсавршеније, трајне, тачно припознато и сигурно функционирајуће и који са мало трошка раде

МОТОРЕ ЛОКОМОБИЛЕ

за увлачење гаса, за бензан, за плин, за олај, за ацетилен.

704 4—20

Главно заступство и стовариште

GELLÉRT IGNÁCZ és Tsa Budapest Terézkörut 41.

Телефон бр. 12—91.

Велико стовариште и свих осталих минералних вода.

„Књаз Милош“ БУКОВАЧКА КИСЕЛА ВОДА

најчистија и најбољи алкалични киселак. 347 17—

„Српски Селтерс“ ● НАЈБОЉА ЛЕКОВИТА АЛКАЛНО-МУРИЈАТИЧКА ВОДА. ●

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ ЗА НОВИ САД И ОКОЛИНУ

код

ПЕТРОВИЋА И ПОПОВИЋА

трговина спецераја и деликатеса

НА ВЕЛИКО И МАЛО

Нови Сад, ћошак главне и лебарске улице.

Поручбине са стране извршујемо брзо и тачно.

По анализи најбоља столна и лековита вода

KUPALIŠTE DARUVAR

У СЛАВОНИЈИ

Јужна железничка станица

☛ ЖЕЉЕЗНА и ВЛАТНА КУПАТИЛА. ☚

Топлина извора 34—50° С. Славонска Швајцарска, г сподствени перивој и лепо засађена шума. Мраморне и порцеланске каде, блатно купатило, Фаранговo лечење, купатило ладном водом.

☛ НОВОПОДИГНУТО УГЉЕНО КИСЕЛО КУПАТИЛО. ☚

Ненадмашиви успех код свију женских болести и плођења, малокрвности, лечи против реуме, костобоље и живчане болести, нарочито код исхјаса.

Купатила од 70 потура. засебне кабине 80 потура па на више.

Проспекте разашиље бесплатно

541 10—12

КУПАЛИШНА УПРАВА.

БЕОГРАД ХОТЕЛ „МОСКВА“ СРБИЈА

У НОВОЈ ПАЛАТИ ОСИГУРАВАЈУЋЕГ ДРУШТВА „РОСИЈА“

Хотел првог реда

на најлепшем и најживљем месту у Београду, — на Теразијама — са 40 елегантно намештених соба и салона, све са улице, са дивним и романтичним изгледом на Београд и околину. Нов намештај и рубље. Собе за купање. Електричне дизалице и сопствено електрично осветљење. Зими парно грејање. Поред све елеганције цене су хотелским собама умерене (од 3 динара па на више).

Две велике ресторације

елегантно намештене, са одличном српском и француском кујном. Најбоља француска и српска вина Пиво се точи: српско и баварско (минхенски Шпатен). Све цене умерене.

Кафана хотела „Москва“

елегантно намештена и раскошно осветљена. Пред кафаном налази се цвећем украшена и многим електричним сијалицама осветљена тераса Свако вече концертује од 7—11 сати оркестар Српског Народног Позоришта. У кафани могу се добити: одлична српска кафа, меланш сладоледи, ледена кафа, најфиније посластице и разне закуске.

Кафана „Москва“ прима сем листова из свију српских крајева и најчувеније словенске и друге светске политичке листове као и разне журнале.

Засебна соба за билијаре.

Банкети, свадбе, ручкови и пријатељске вечере

могу се приредити у засебним одајама по умереним ценама, а по претходном споразуму и погодби.

789 3—6 **ХОТЕЛ „МОСКВА“.**

ЦАРСКО КУПАТИЛО (Császárfürdő) у Будимпешти

Летња и зимња лековита купка, својина мађарског калуђерског реда „милосрдника“. Сумпоровито топло лековито купатило првог реда; парна купка са модерним уређењем, удобна блатна купатила, базени за пливање, турске камене и мраморне купке; парна, са суморном киселином и електривованом водом купатила. Начин лечења пићем и удисањем 200 удобних станова. Солидна послуга, умерене цене. Проспекте забадава и бесплатно шаље

205 7—14 УПРАВА

---

500 круна плаћам ономе, кога заболе зуб или коме смрди из устију након трајне употребе Вартилине воде за зубе. Цијена јој бочица 70 филира (поштарина посебно 95 филе

Ed. Bartilla - Winkler

Wien, 19./I. Sommergasse 1.

Добива се у свим лекарницама.

У Новом Саду код **В. К. Грозингера**

Фрање Јосифа трг.

захтевајте свагдје, изричнo Вартилину воду за зуб. Пријаве о потворењу награђујем.

У мјеста гдје се ова не може да добије, шаљем 7 бочица за К 5·20 просто од поштарине. 168 325 9—

Купујем старине:

Старе сребрне и златне новце, папирни новац и поштансле марке.

Јосиф Фукс

Н. Сад

768 2 5 **Главна улица бр. 13.**

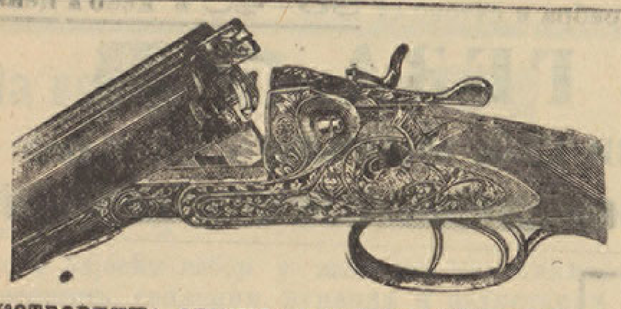

РУКОТВОРНИЦА ОРУЖЈА И ПУШКАРСКИ ВЕЛЕЗАВОД

ЛАДИСЛАВ СВЕСТКА a spol

Праг, Чешка, Вацлавски трг бр. 53.

препоручује своје гласовите, одличне ланкастерке, које се одликују изврсним пуцањем, као и необичном дуготрајношћу. — Званично одобрени специјалитет цеви са ознаком:

„Велефини армадски челик“.

Велики избор револвера и флоберта

Једина фирма, која је издала преко 100 страна велики хрватско српски ценик, тискан и латиницом и ћирилицом. Ценик шаљем бесплатно, кад ми се пошаље адреса и занимање. Цене умерене.

Особама вредним кредита на умерене месечне отплате. 257 2 22

Законом заштићено! **„Hygienicus“** **Законом заштићено!**

сензационални изум, с којим се тварима даје изглед као да су нове. Неопходно потребно за столно, постељно и тоалетно рубље, за мекане кошуље, блузе, опреме за невјесте, за бијеле и бојадисане платнене и памучне хаљине, витраж, завјесе, чипке, копрене и т. д.

„HYGIENICUS“ чини тканину чвршћом и особито меканом као самет, памучним стварима даје лијепи изглед холандског платна.

Увијек једнако дјелује за све тканине, било то платно, памук, вуна или свила.

Десинфицира.

Добива се у свима шпецерајским, колонијалним, дрогеријама и сличним пословима.

L. Chiozza & Co.

Cervignano (Küstenland.)

816 1—20

Zacherlin

Помаже изврсно као ненадмашиви „сатирач инсеката“

купуј „само у флашама“

Пристојан, честит трговац пазиће да муштерији, која прослављени **„ЗАХЕРЛИН“** код њега потражи, неће јој за то наметнути лажљиви сурогат

Али на жалост имаде и другчијих трговаца!

И зато нека је сваки пријатељ правог **„Захерлина“** нарочито **упозорен**, да се од подметања као што се то у последње време често са варљиво подраживаним флашама дешава, тако се очувати, да сваки **најтачније** пази на име **„ЗАХЕРЛИН“**.

454 6—6

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.